

Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Β' Λυκείου

ΟΝΟΜΑ:

Βαθμός

ΗΜ/ΝΙΑ: Κυριακή, 3 Δεκεμβρίου 2023

ΤΜΗΜΑ:

%

Διδαγμένο Κείμενο

50 μονάδες

Αριστοτέλης, Προτρεπτικός πρὸς Θεμίσιωνα, αποσπάσματα 8 - 9.

[8] Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαί τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

[9] Ἐτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεροι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις τη λέξη *Σωστό*, ή τη λέξη *Λάθος*, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, με βάση το δοθέν κείμενο (5 μονάδες). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με χωρία από το κείμενο (5 μονάδες).

1. Η χρήση των οργάνων του σώματος καθίσταται επικίνδυνη για όλους όσοι τα χρησιμοποιούν.
2. Ο Αριστοτέλης προτρέπει να φιλοσοφούμε τόσο για τον κοινωνικό όσο και τον πρακτικό βίο.
3. Η απόκτηση της γνώσης (ἐπιστήμης) είναι ο ύψιστος στόχος του ανθρώπου, ασχέτως αν το άτομο την χρησιμοποιεί καταλλήλως.
4. Η φιλοσοφία κλείνει μέσα της τη σωστή κρίση και τη φρόνηση που κατευθύνει αλάνθαστα τις πράξεις μας.
5. Κατά την άποψη του Αριστοτέλη η φιλοσοφία εμπεριέχει την ορθή κρίση και την αναμάρτητη και επιτακτική φρόνηση. Μονάδες 10

B1. «Ἐτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεροι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν»: Στο παρακείμενο απόσπασμα από την 9^η παράγραφο του Προτρεπτικού πρὸς Θεμίσιωνα παρατίθενται διαφορετικά πεδία γνώσεων (ἐπιστήμαι), το καθένα με διαφορετική στόχευση.

Να παρουσιάσετε πώς η διάκριση αυτή εντάσσεται στην τελεολογική αντίληψη του Αριστοτέλη και να ορίσετε το «*κυρίως ἀγαθόν*», στο οποίο αναφέρεται ο φιλόσοφος. Μονάδες 10

B2. Να παρουσιάσετε και αναλύσετε το επιχείρημα του Αριστοτέλη που εντοπίζεται στην παράγραφο 8 του *Προτρεπτικού προς Θεμισώνα*. Στη συνέχεια να συγκρίνετε τις θέσεις που εκφράζει εκεί ο φιλόσοφος σχετικά με την αξία της φιλοσοφίας με τις αντίστοιχες του Σωκράτη, όπως αυτές προκύπτουν από το απόσπασμα του πλατωνικού *Εὐθύδημου* που ακολουθεί.

Πλάτωνος *Εὐθύδημος*, 281d-282a (μτφ. Ν. Σκουτερόπουλος)

- Με δυο λόγια λοιπόν, Κλεινία, είπα (εγώ, ο Σωκράτης), όλα αυτά που είπαμε στην αρχή ότι είναι αγαθά, πιθανόν να μην έχουν την έννοια πως με κάποιον τρόπο τα πράγματα αυτά είναι καθατά από τη φύση τους αγαθά, αλλά να πρόκειται, καθώς φαίνεται, για το εξής: Όταν τα οδηγεί η αμάθεια, είναι κακά μεγαλύτερα από τα αντίθετά τους, στον βαθμό που είναι πιο ικανά να υπηρετήσουν τον οδηγό τους τη φρόνηση και τη γνώση, είναι ακόμη μεγαλύτερα αγαθά· μοναχά τους πάντως δεν φαίνεται να έχουν καμιά αξία, ούτε τα μεν ούτε τα δε. (...) Μένει είπα, να κοιτάξουμε και τούτο: Επειδή όλοι μας ποθούμε να είμαστε ευτυχισμένοι, κι όπως διαπιστώσαμε, ευτυχισμένοι γινόμαστε σαν έχουμε στη διάθεσή μας τα πράγματα και τα χρησιμοποιούμε σωστά, κι επειδή τη σωστή αυτή χρήση και την επιτυχία τη φέρνει η γνώση, αναγκαστικά, καθώς φαίνεται, πρέπει κάθε άνθρωπος να κάνει το παν για να γίνει όσο το δυνατό πιο σοφός· ή μήπως όχι; - Ναι, είπε ο Κλεινίας.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε καθένα από τα κενά του παρακάτω κειμένου και δίπλα τους να συμπληρώσετε τον *όρο*, τον *χρόνο* ή το *όνομα* που λείπει σε κάθε περίπτωση.

Μονάδες 10

- Στη Μακεδονία ο Αριστοτέλης έμεινε ως το 335. Το κλίμα που επικρατούσε τώρα στην Αθήνα ευνοούσε την επάνοδό του εκεί. Συνοδευμένος λοιπόν από τον (α) ..... Ξαναγύρισε στον τόπο που είχε γίνει γι' αυτόν μια δεύτερη πατρίδα. Εκεί συνέχισε τις έρευνές του· μαζί, φυσικά, και τη διδασκαλία του, όχι όμως πια στην Ακαδημία, αλλά στο (β) ....., το δημόσιο γυμναστήριο στον Λυκαβηττό, όπου δίδασκαν συνήθως ρήτορες και σοφιστές.

- Στα (γ) ..... έφτασε στην Αθήνα η είδηση ότι πέθανε ο Αλέξανδρος. Ο Αριστοτέλης αισθάνθηκε πως η ζωή του βρισκόταν πάλι μπροστά στον πιο μεγάλο κίνδυνο. Η συνταγή για τα ανεπιθύμητα πρόσωπα ήταν στην Αθήνα γνωστή από παλιά. Να βρεθεί ένας κατήγορος δεν ήταν καθόλου δύσκολο, και μια μικρή αφορμή ήταν αρκετή για να απαγγελθεί κατηγορία για ασέβεια. Στην περίπτωση του Αριστοτέλη την αφορμή την πρόσφερε ένα ποίημα που ο φιλόσοφος είχε γράψει για τον αξέχαστο φίλο του (δ) ....., που είχε βρει στο μεταξύ μαρτυρικό θάνατο.

- Η παράδοση λέει πως όταν έφευγε ο Αριστοτέλης από την Αθήνα, τον ρώτησαν «*Τίς ἐστὶν ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις;*». Εκείνος χαρακτήρισε την πόλη που τον φιλοξένησε τριάντα τόσα χρόνια με ένα αληθινά εντυπωσιακό επίθετο· την ονόμασε (ε) .....

B4.α. Να παραγάγετε απλά επίθετα σε -ικός, ένα (1) για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου. Στο κάθε επίθετο θα πρέπει να διατηρείται η σημασία που έχει στο κείμενο η δοθείσα λέξη:

▪ βίον, δεόντως, ποιούσαι, δύναται. (4 μονάδες)

β. Να παραγάγετε σύνθετα θηλυκά ουσιαστικά σε -ια, ένα (1) για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου:

▪ χρήσις, ἀπεργάζεται, κρίσιν. (6 μονάδες)

Μονάδες 10

Αδίδακτο Θέμα

50 μονάδες

Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις, 4.8. 15, 22 & 5.1.2-6

Οι Μύριοι κατόρθωσαν μετά από πολλές κακουχίες και περιπέτειες να φτάσουν στα παράλια του Εύξεινου Πόντου. Μετά από λίγες ημέρες έγιναν δεκτοί στην Τραπεζούντα, την πρώτη ελληνική πόλη που συνάντησαν μετά από την πολύμηνη πορεία τους. Εκεί θα έπρεπε να λάβουν αποφάσεις για το μέλλον τους.

[4.8.15] Ἐπει δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· [...] [4.8.22] Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἑπτὰ, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ· [...]

[5.1.2] Ἐκ δὲ τούτου ξυνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ἐγὼ μὲν τοῖνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπίσθηκα ἤδη ξυσκευαζόμενος* καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὄπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ὦν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ ἔκταθεις ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. [5.1.3] ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν ὡς εὐ λέγει· καὶ ἄλλος τὰ αὐτὰ ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε.

[5.1.4] Φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμπητέ με, οἴομαι ἂν ἐλθεῖν καὶ τροήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἶπερ πλεῖν βούλεσθε, περιοιμένητε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἤξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθησαν* τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα. [5.1.5] Μετὰ τούτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι* ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ*, ταῦτα ἐρῶ. [5.1.6] πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν ἱκανὴ οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα* εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις τισίν· ἡ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ἦν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. [5.1.7] ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σφύζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε (τοῖς στρατιώταις) ταῦτα.

1. ξυσκευαζόμενος < ξυσκευάζομαι = φροντίζω τα πράγματά μου, ετοιμάζω τις αποσκευές μου
2. ἤσθησαν = χάρηκαν
3. καιρὸς εἶναι > καιρὸς ἐστί (απρ. ἐκφρ.) = εἶναι η κατάλληλη στιγμή
4. μονῇ = παραμονή
5. ὠνησόμεθα > ὠνούμαι = αγοράζω.

Γ1. Να μεταφράσετε από το παραπάνω κείμενο τις §§ 5.1.2 & 5.1.4 («Ἐκ δὲ τούτου ξυνελθόντες ... ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα» & «Φίλος μοί ἐστιν ... πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα»).

Μονάδες 20

Γ2. Τί ανέφερε ο Ξενοφώντας στη συνέλευση των στρατιωτών, αφού πήρε τον λόγο, περιγράφοντας τις ενέργειες στις οποίες θα έπρεπε να προχωρήσουν; Ποια ήταν η αντίδρασή τους στα λόγια του;

Μονάδες 10

Γ3.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- ἐβουλεύοντο: το β' ενικό της οριστικής του Παρατατικού της μέσης φωνής και το β' ενικό της προστακτικής του Αορίστου της ενεργητικής φωνής.
- ἀπείρηκα: το β' ενικό της ευκτικής του Ενεστώτα στην ίδια φωνή.
- παυσάμενος: το απαρέμφατο του Παρακειμένου της μέσης φωνής.
- οἶμαι: το β' ενικό της οριστικής του Ενεστώτα και του Αορίστου.
- εἶπεν: το β' ενικό της προστακτικής του ίδιου χρόνου.

Γ3.β. Στο παρακάτω απόσπασμα να εντοπίσετε τρεις (3) ρηματικούς τύπους που ανήκουν σε ρήματα που διαθέτουν Αόριστο β' στη συνέχεια να μεταφέρετε στον χρόνο αυτόν καθέναν από τους τύπους που εντοπίσατε:

- Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη ξυσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὄπλα φέρων καὶ (...) φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν (...). ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν.

Μονάδες 10

Γ4.α. Να εντοπίσετε το σύστοιχο αντικείμενο στο παρακάτω απόσπασμα (1 μον.) · έπειτα να μετατρέψετε την συμπυγμένη μορφή του σε ανεπτυγμένη, καταγράφοντας την σύστοιχη έννοια που παραλείπεται (1 μον.):

- «καὶ ἄλλος τὰ αὐτὰ ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὦδε. Φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμπητέ με, οἶμαι ἂν ἔλθειν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα»

Γ4.β. Να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

I. Να αναφέρετε ποια είναι η συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων ὀρων στα παρακάτω αποσπάσματα; (4 μον.)

- «Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς λόχους ὀρθίους ἐποίησαντο, ἐγένοντο μὲν οἱ λόχοι τῶν ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν»
- Φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει.
- πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας.

II. Ποια είναι η συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων ὀρων στο παρακάτω απόσπασμα; Να δικαιολογήσετε την πτώση στην οποία βρίσκονται. (4 μον.)

- «Ἐκ δὲ τούτου ξυνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὦδε [...] ἐπιθυμῶ παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν.

Μονάδες 10

Ευχόμαστε Επιτυχία! Ἐρρωσθε !!!